

VODIČ ZA KORISNIKE FITOFARMACEUTSKIH SREDSTAVA – FFS (SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA, PESTICIDI)

Pravilnik o obavezama korisnika fitofarmaceutskih sredstava („Službeni glasnik BiH“, broj 101/12)

Korisnici FFS su obavezni pravilno upotrijebiti FFS:

- Poštivati zaštitu voda, zaštitu okoliša, sigurnosti na radu, zbrinjavanje otpada i javni red.
- Prilikom tretiranja (primjene) FFS korisnik mora spriječiti izloženost ljudi, životinja, ptica, vodenih organizama, te upotrijebiti najbolju metodu tretiranja u smislu dobre prakse za zaštitu bilja i okoliša.
- Primijeniti u skladu sa etiketom / uputstvom za upotrebu koja se nalazi na pakovanju svakog FFS, sa posebnom pažnjom na navode, upozorenja, obavještenja i ograničenja ili zabrane.
- [Link...](#)

Korisnik je obavezan poštivati propisano najmanje vremensko razdoblje koje treba proći od primjene FFS do:

- a) sjetve ili sadnje gajene biljke koja se zaštićuje,
- b) sjetve ili sadnje gajene biljke koja slijedi u plodoredu, dopuštanja ulaska ljudi ili životinja na tretiranu površinu (radna karenca),
- c) berbe, žetve, košnje, vađenja iz tla i prerade uskladištenih poljoprivrednih proizvoda ili puštanja domaćih životinja na ispašu (karenca),
- d) upotrebe ili konzumacije proizvoda.

Primjena FFS – posebna pažnja!

Priprema rastvora

- Korisnik je obavezan pripremu rastvora prije tretiranja, zbrinjavanje ostataka rastvora nakon tretiranja i pranja uređaja za aplikaciju FFS uraditi na način koji ne ugrožava zdravlje ljudi i okoliša.

Obaveza korištenja zaštite prilikom miješanja, punjenja, primjene i pranja uređaja za aplikaciju FFS

- Korisnik je obavezan nositi odgovarajuću zaštitnu odjeću, zaštitne rukavice, zaštitno odijelo, gumene čizme i zaštitu za lice ili sigurnosne naočale, koje dobro prijanjaju, prilikom miješanja, punjenja, primjene i pranja uređaja za aplikaciju, osim u slučaju kada je izloženost FFS kojim se tretira na odgovarajući način riješena dizajnom i izradom samog uređaja za aplikaciju ili dodavanjem posebnih zaštitnih dijelova na takve uređaje.

Obaveze primjenjitelja FFS prema drugim licima

Pri tretiranju u noćnim satima u blizini naselja korisnik je obavezan poštivati odredbe propisa koji uređuju javni red i mir.

- Za FFS za koja je Rješenjem o odobravanju unutrašnjeg prometa propisana obaveza obavješćavanja, korisnik je obavezan prije primjene FFS obavijestiti susjede koji mogu biti izloženi zanošenju FFS. Ukoliko obaveza obavješćavanja nije propisana Rješenjem o odobravanju unutrašnjeg prometa, na zahtjev susjeda korisnik je dužan dati informacije o trgovačkom nazivu primjenjenog FFS, načinu i datumu tretiranja.

U slučaju nesreće u kojoj je ugroženo zdravlje ljudi, životinja ili okoliš, korisnik je obavezan postupiti u skladu s uputstvom na etiketi, odnosno sigurnosno-tehničkom listu, te o nesreći odmah obavijestiti nadležnu zdravstvenu ustanovu.

- Ako korisnik tokom ili nakon tretiranja uoči opasnost ili neželjeno dejstvo FFS ili ostataka FFS na zdravlje ljudi, životinja, okoliš, tretirane gajene biljke ili gajene biljke koja slijedi u plodoredu, obavezan je o tome odmah obavijestiti nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Obaveze primjenitelja u pogledu sprječavanja zanošenja FFS i zaštite pčela

Spriječavanje zanošenja FFS

- Tretiranje mora biti izvedeno na način koji sprečava zanošenje na susjedna zemljišta ili gajene biljke uzimajući u obzir smjer i brzinu vjetra.
- Korisnik je obavezan koristiti uređaje za aplikaciju/primjenu FFS sa smanjenim zanošenjem usljed primjene FFS u visokim nasadima kao što su voćnjaci i vinogradi.
- Tretiranje na zemljištima ili gajenim biljkama koje graniče sa vrtićima, školama, sportskim objektima, medicinskim centrima i staračkim domovima, zahtijeva posebnu pažnju, uključujući i privremeni prekid tretiranja, ako je to potrebno.

Zaštita pčela

- U vrijeme cvjetanja poljoprivrednih kultura, korisnik je obavezan najmanje 48 sati prije tretiranja kontaktnim FFS opasnim za pčele obavijestiti pčelare. Obavijest mora sadržavati datum i tačno vrijeme tretiranja, trgovački naziv FFS, naziv korisnika FFS, te podatke o mjestu tretiranja. Ako korisniku pčelar nije poznat, obavezan je obavijestiti najbliže udruženje pčelara.
- Korovi i trave u fazi cvjetanja u višegodišnjim zasadima, u trenutku tretiranja FFS koja su opasna za pčele, moraju biti pokošeni ili na drugačiji način treba spriječiti da FFS dođe s njima u dodir.
- U vrijeme cvjetanja gajenih biljaka zabranjena je primjena sistemskih FFS opasnih za pčele.
- Primjena kontaktnih FFS opasnih za pčele u vrijeme cvjetanja gajenih biljaka dopuštena je samo u noćnim satima i to počevši od dva sata nakon zalaska do dva sata prije izlaska sunca.

Obaveze primjenjitelja u pogledu zaštite voda

- Korisnik je obavezan poštovati ograničenja primjene FFS na određenim zemljištima radi zaštite podzemnih voda u skladu sa uputstvima, upozorenjima i obavijestima na etiketi, te poštovati zabrane i ograničenja upotrebe FFS u određenim područjima u skladu s propisima koji uređuju zaštitu voda.
- Zabranjeno je tretiranje, priprema FFS i pranje uređaja za aplikaciju/primjenu FFS u blizini izvora voda, vodotokova, bunara, jezera, mora, drugih površinskih i podzemnih voda, te objekata za snabdijevanje pitkom vodom.
- Zabranjeno je izljevati ostatke FFS u: izvore voda, vodotoke, kanale, bunare, jezera, mora i druge površinske i podzemne vode.
- Prilikom tretiranja površina koje su u blizini površinskih i podzemnih voda mora se poštovati zaštitni pojas u skladu s propisima koji uređuju zaštitu voda, uputstvom za upotrebu i oznakama na etiketi.

Integralna zaštita bilja

- Korisnik je obavezan poštovati sve dostupne principe integralne zaštite bilja navedene u nastavku teksta.
- Osnovni principi integralne zaštite bilja su:
  - a) Prevencija štetnih organizama i/ili njihovo suzbijanje koje se postiže i nadopunjuje sljedećim mjerama:
    - 1) plodored,
    - 2) primjenom odgovarajućih agrotehničkih mjera,
    - 3) primjenom, gdje je moguće, otpornih/tolerantnih sorti i standardnog i certificiranog sjemena i sadnog materijala,
    - 4) primjenom uravnoteženog i izbalansiranog gnojiva, kalcifikacije, navodnjavanja, orošavanja, te drenaže,
    - 5) sprječavanje i širenje štetnih organizama održavanjem higijene mašina i opreme,
    - 6) zaštita i unapređenje korištenja korisnih organizama, te korištenje ekološke infrastrukture unutar i izvan mjesta proizvodnje.
  - b) Obavezno praćenje štetnih organizama odgovarajućim metodama i drugim programima. Takav odgovarajući program uključuje posmatranje na terenu, kao i primjenu dostupnih zvaničnih stručnih upozorenja, sistema prognoze i ranog dijagnosticanja, gdje je primjenljivo, kao i korištenje stručnih savjeta od strane profesionalno kvalificirane savjetodavne službe.
  - c) Obavezno donošenje odluke o primjeni mjera suzbijanja na osnovu rezultata dobivenih praćenjem. Bitni parametri prilikom donošenja odluke su jasni i naučno zasnovani pragovi štetnosti. Prije tretiranja korisnik je obavezan uzeti u obzir pragove štetnosti za dati region, određenu oblast, uzgajanu biljku i posebne klimatske uslove.
  - d) Obavezno davanje prednosti održivim biološkim, fizičkim i drugim nehemijskim metodama u odnosu na hemijske metode, ukoliko daju zadovoljavajuće rezultate u suzbijanju štetnih organizama.
  - e) Odabrani FFS za primjenu mora imati što uži spektar učinka i najmanje neželjene efekte na zdravlje ljudi, neciljane organizme i okoliš.
  - f) Održavanje upotrebe FFS i drugih oblika zaštite na najmanjem potrebnom nivou, npr. smanjenjem doze, smanjenom učestalosti primjene ili djelimičnom primjenom, pri tom vodeći računa da je nivo rizika u vegetaciji prihvatljiv i ne povećava rizik za razvoj otpornosti na populacije štetnih organizama.
  - g) Obavezna primjena raspoloživih metoda protiv pojave otpornosti s ciljem održanja učinkovitosti FFS ukoliko postoji rizik od nastajanja otpornosti prema mjerama za zaštitu bilja i kada veličina populacije štetnih organizama zahtjeva ponovnu primjenu FFS na gajenim biljkama. To može uključiti upotrebu više FFS sa različitim načinom učinka.
  - h) Obavezno praćenje efikasnosti primjenjenih mjera zaštite bilja na osnovu evidencije o upotrebi pesticida i praćenja štetnih organizama.

Dobra poljoprivredna praksa pri tretiranju i upotrebi sjemena

- Sjeme može biti tretirano FFS samo u profesionalnim uređajima za tretiranje sjemena.
- Sjeme može biti tretirano samo sa FFS koja sadrže aktivne materije koje su dozvoljene za upotrebu u Bosni i Hercegovini. Doručeno sjeme koje je tretirano FFS se ne smije ponovno tretirati istim ili drugim FFS.
- Prilikom rukovanja tretiranim sjemenom pakovanim u vreće, mora se postupati na način kako bi se spriječilo mehaničko oštećenje sjemena i ambalaže, te ispuštanje prašine ili prosipanje tretiranog sjemena.
- Ispražnjene vreće u kojima je bilo pakovano tretirano sjeme moraju biti zbrinute u skladu sa propisima koji uređuju opasni otpad.
- Neiskorišteno tretirano sjeme mora biti zbrinuto do sljedeće sjetve, zajedno sa etiketom, u dobro zatvorenoj ambalaži i odvojeno od drugih netretiranih sjemena ili ga zbrinuti u skladu sa propisima koji uređuju opasni otpad.
- Prije sjetve tretiranog sjemena mora se pažljivo pročitati upozorenje i obavještenje sa etikete o ličnoj zaštiti, zaštiti životinja i okoliša, te obaviti sjetvu na dosljedan način i to tehnički ispravnim uređajima.
- Ukoliko se sjeme tretira FFS opasnim za ptice, moraju se koristiti odgovarajuće sijačice kako bi se osigurao visok nivo inkorporacije u tlo, smanjilo rasipanje sjemena i ispuštanje prašine, a prosuto sjeme se mora skupiti i ukloniti.

Obaveze u pogledu zbrinjavanja otpada i skladištenja i čuvanja

Zbrinjavanje otpada

- Nakon upotrebe FFS, s praznom ambalažom se mora postupati u skladu s uputstvom na etiketi.
- S praznom ambalažom i ostacima FFS, te otpadom koji je onečišćen FFS, a nastane pri sanaciji nezgoda, te FFS kojima je prestala važnost registracije ili je istekao rok upotrebe na deklaraciji mora se postupati u skladu s propisima koji uređuju opasni otpad.
- [Link...](#)

Skaladištenje i čuvanje

- FFS se mora skladištiti/čuvati u originalnoj ambalaži, odvojeno od hrane i hrane za životinje, te drugih predmeta opšte upotrebe, izvan dohvata djece, uz određene uslove po pitanju temperature, vlage i svjetlosti i u skladu s drugim uslovima navedenim na etiketi.
- Korisnik ne smije posjedovati odnosno skladištiti/čuvati FFS koja nisu registrirana/nemaju odobrenje za unutrašnji promet u Bosni i Hercegovini, odnosno nije dozvoljena njihova upotreba zbog prestanka važenja rješenja o registraciji/odobrenju unutrašnjeg prometa ili zabrane njihove upotrebe.

Obaveze u pogledu vođenja evidencije o primjeni FFS:

- Korisnik je obvezan voditi Evidenciju o upotrebi FFS na otvorenom, zatvorenom i u zaštićenom prostoru.
- Podatke u Evidenciju upisuje korisnik FFS, tj. osoba koja je obavila tretiranje, a Evidenciju čuva pravna ili fizička osoba kod koje je obavljeno tretiranje.
- Evidencija se vodi po parcelama ili vrstama gajenih biljaka na evidencijskom listu koji se nalazi u Prilogu ovoga Vodiča. Ako proizvođač uzgaja istu vrstu gajenih biljaka na više parcela koje čine jedinstvenu cjelinu i graniče jedna sa drugom, Evidencija za takve parcele može se voditi na istom evidencijskom listu.
- Ako se tretiranje provodi u zatvorenom ili zaštićenom prostoru ili objektu, Evidencija se vodi za svaki objekat ili nepoljoprivrednu površinu posebno.
- Evidencija se mora čuvati najmanje tri godine, te dati na uvid nadležnom poljoprivrednom i fitosanitarnom inspektoru, odnosno dostaviti Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja ili Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na njihov zahtjev ili zahtjev druge zainteresirane strane.

- **NAPOMENA:**

PRAVILNIKOM JE PROPISANA I OBAVEZNA OBUKA KORISNIKA FFS. SVRHA OBUKE JE PODIZANJE SVIJESTI KORISNIKA O POTENCIJALNIM RIZICIMA FFS NA ZDRAVLJE LJUDI I OKOLIŠ I UPOZNAVANJE SA ODGOVARAJUĆIM MJERAMA ZA SMANJENJE TIH RIZIKA KOD UPOTREBE FFS. UPRAVA BIH ZA ZAŠTITU ZDRAVLJA BILJA SA NALEŽNIM ORGANIMA ENTITETA I BRČKO DISTRIKTA ĆE ODREDITI JEDINSTVENI PROGRAM ZA OSNOVNU I NAPREDNU OBUKU KORISNIKA FFS O ĆEMU ĆE KORISNICI FFS BITI NA VRIJEME OBAVIJEŠTENI.